

Sygn. akt I ACa 423/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Zofia Kawińska-Szwed
Sędziowie :	SA Mieczysław Brzdąk (spr.) SO del. Ewa Solecka
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 23 września 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa S. S. (1), B. S., S. S. (2) i Z. S. (1)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

przy udziale interwenienta ubocznego (...) Spółki Akcyjnej Oddziałowi w Polsce

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 28 stycznia 2015r., sygn. akt II C 290/13,

1) zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 4. o tyle, że odsetki ustawowe od 20 lipca 2012 roku zasądza od kwoty 75 000 (siedemdziesiąt pięć tysięcy) złotych, a od kwoty 10 000 (dziesięć tysięcy) złotych zasądza odsetki ustawowe od dnia 20 maja 2013 roku;

2) oddala apelację w pozostałym zakresie;

3) zasądza od pozwanej na rzecz powodów 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Ewa Solecka	SSA Zofia Kawińska-Szwed	SSA Mieczysław Brzdąk
----------------------	--------------------------	-----------------------

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach:

1. zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki Z. S. (1) kwotę 73.805 zł z ustawowymi odsetkami od kwot:

- 73.000 zł od dnia 20 lipca 2012 roku do dnia zapłaty,
- 805 zł od dnia 25 października 2012 roku do dnia zapłaty,

2. zasądził od pozwanego na rzecz powoda S. S. (1) kwotę 25.500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 lipca 2012 roku do dnia zapłaty,

3. zasądził od pozwanego na rzecz powoda S. S. (2) kwotę 25.710 zł z ustawowymi odsetkami od kwot:

- 25.500 zł od dnia 20 lipca 2012 roku do dnia zapłaty,
- 210 zł do dnia 03 września 2012 roku do dnia zapłaty,

4. zasądził od pozwanego na rzecz małoletniego powoda B. S. kwotę 85.500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 lipca 2012 roku do dnia zapłaty, płatną do rąk przedstawiciela ustawowego małoletniego powoda – jego matki powódki Z. S. (1),

5. oddalił powództwo w pozostałym zakresie,

6. zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 9.009,77 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

7. nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach kwotę 10.526 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od zasądzonych na rzecz powodów świadczenia oraz kwotę 811,50 zł tytułem wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach.

W dniu (...) w J. przy ul. (...) doszło do zderzenia dwóch samochodów osobowych marki B., nr rej. (...), kierowanego przez S. M. oraz marki J., nr rej. (...), kierowanego przez P. P.. Samochód B. potrącił 5 osób stojących przy krawędzi jezdni, w tym E. S. (1), która poniosła śmierć na miejscu. Przyczyną wypadku było zajechanie drogi kierującemu samochodem B. przez kierującego samochodem J.. Pośrednią przyczyną potrącenia pieszej E. S. (1) było rozwijanie nadmiernej prędkości przez kierującego samochodem B., co spowodowało przemieszczenie się tego pojazdu do krawężnika jezdni, z kolei kierujący samochodem J. naruszył zasady udzielania pierwszeństwa przejazdu podczas wyjeżdżania z drogi podporządkowanej.

Teren zdarzenia znajduje się w miejscu, gdzie młodzi ludzie chodzą na spacer w okolice stawów. E. S. (1) wyszła na spacer ze swoim chłopakiem, D. P. (1). Na równoległej nowej drodze odbywały się w tym czasie wyścigi samochodowe. E. z chłopakiem podeszli do znajomych, stanęli około pół metra od drogi, na poboczu.

E. S. (1) była uczennicą II Liceum Profilowanego w Zespole Szkół (...) w J.. Naukę w tej szkole ukończyła w dniu 24.04.2012r. Była w trakcie zdawania egzaminu dojrzałości.

Śmierć córki była dla powódki Z. S. (1) ogromnym szokiem i traumą. Powódka była bardzo zżyta z córką, były najlepszymi przyjaciółkami. Po śmierci córki, kontakt z powódką był utrudniony, przez pół roku leczyła się psychiatrycznie. Nie była w stanie kontynuować pracy z powodu przeżywanej rozpacz. Miała myśli samobójcze.

Musiała być pilnowana, żeby nie zrobiła sobie krzywdy. Stan powódki nie uległ poprawie pomimo znacznego upływu czasu. Córka - po odejściu ojca - pomagała matce we wszystkich pracach domowych. B. wychowywały razem. E. była dla powoda B. drugą mamą. Po śmierci siostry B. „wygasł”, stał się agresywny, załatwia się do łóżka, budzi się w nocy i krzyczy. Starsi bracia bardzo przeżywają śmierć siostry. Dla S. S. (2) Święta Bożego Narodzenia skończyły się wraz ze śmiercią E.. S. S. (1) często wspomina siostrę, odczuwa pustkę po jej stracie. Umieszcza w Internecie zdjęcia i filmiki siostry, dodaje okazjonalne wpisy. Cała rodzina każdego 17-go dnia miesiąca chodzi na grób E..

Poszkodowana chciała wyjść za mąż, wybudować przybudówkę przy domu matki. Myślała o kontynuowaniu nauki. Chciała także podjąć pracę, żeby odciążyć finansowo matkę.

S. S. (1) po śmierci siostry stracił pracę, ponieważ nie był w stanie pracować. Wcześniej pracodawca dbał, żeby powód nie przebywał sam w pomieszczeniu, żeby nie zrobił sobie krzywdy. Siostra śni mu się codziennie. Żeby nie myśleć o tragicznym zdarzeniu, powód zaczął się alkoholizować i palić marihuanę. Powód przeznaczył swoje oszczędności na pochówek siostry, m.in. na suknię ślubną, bo chciał, żeby siostra została pochowana „jak królowa, a nie jak zwykła osoba”. Jak ma pieniądze, kupuje dla siostry duże znicze na grób. Nakręcił film o siostrze i umieścił go w internecie.

B. S. był bardzo żywiołowym dzieckiem, koleżeńskim, bardzo chętnym do zabawy. E. S. (1) była bardzo zaangażowana w wychowanie najmłodszego brata. Przywoziła i odbierała go z przedszkola. Brała aktywny udział w akcjach organizowanych na terenie przedszkola. Po śmierci siostry odczuwał silny smutek, żal oraz tęsknotę. Stał się bardzo przygnębiony, zamknięty w sobie, agresywny, nie chciał brać udziału w zabawach, pojawiły się problemy z koncentracją i pamięcią, nie chce się uczyć. Przejawia paniczny lęk przed samochodami. W przedszkolu często opowiadał o siostrze i rysował zdarzenie z wypadku. Aktualnie uczęszcza regularnie na terapię wyciszającą. Wychowawczyni z przedszkola przez 3 tygodnie po śmierci E. przyjeżdżała po B. do domu i zabierała go do przedszkola. Powódka w tamtym czasie była „wrakiem człowieka”.

Według Sadu I instancji cierpienie wywołane stratą dziecka należy do najbardziej obciążających i dezorganizujących. Powódka w chwili sporządzania opinii sądowej w sprawie, tj. w lutym 2014r. pozostawała wciąż w stanie pierwszej fazy (przetrwałej) żałoby, doświadczając gwałtownych, negatywnych uczuć. Przez długi czas – do października 2014r. - powódka utrzymywała w niezmiennym stanie pokój zmarłej córki. Relacje powódki z córką były bardzo bliskie, przyjacielskie; córka pełniła rolę powierniczki matki. E. nie stwarzała problemów wychowawczych, dawała realne wsparcie w prowadzeniu domu, opiece nad B., przyczyniała się do dobrej atmosfery w domu. W dniu 30.05.2012r. lekarz rozpoznał u powódki reakcję na ciężki stres z bezsennością, niechęcią do jedzenia, apatią, płaczliwością. Po śmierci córki powódka wymagała całodobowej opieki ze strony synów, a także leczenia psychiatrycznego z wdrożonym leczeniem farmakologicznym. Powódka nadal wymaga specjalistycznej pomocy terapeutycznej. Po śmierci córki długo pozostawała w izolacji i bezruchu. Powódka była obecna na miejscu wypadku, widziała akcję reanimacyjną, co wiązało się z doświadczeniem rozpacz i bezradności. Śmierć córki zmieniła organizację życia powódki, pozbawiła ją pomocy w opiece nad najmłodszym synem.

Powódka Z. S. (1) pół roku po urodzeniu najmłodszego syna (2006r.), została sama z czwórką dzieci, po tym, jak opuścił ją mąż. Leczyła się wtedy psychiatrycznie, rozpoznano depresję.

Powód B. S. był bardzo silnie związany ze zmarłą siostrą, ponieważ pełniła ona funkcję nie tylko właściwą dla rodzeństwa, ale przejmując część obowiązków matki, stała się opiekunem brata, dawała mu wsparcie, miłość i bezpieczeństwo, zwłaszcza w okresie depresji matki. Po śmierci siostry B. przeżywał lęk i rozpacz. Miał koszmary senne. Brak siostry i wycofanie matki oraz towarzysząca temu dezorganizacja życia domowego, skutkowałą dezorientacją dziecka, która nasilała lęk. Przetrwała żałoba matki utrzymuje niekorzystny klimat w domu. Po śmierci siostry chłopak zamknął się w sobie, stał się napięty emocjonalnie. B. został pozbawiony pomocy kochającej go osoby, ponadto ciężkie przeżycia emocjonalne obniżają efektywność nabywania wiedzy szkolnej.

Powód S. S. (1) w sposób szczególny doświadczył straty siostry, bowiem siostra zapewniała stabilizację emocjonalną całej rodziny, szczególnie przez wspieranie matki, z kolei rozpacz matki po śmierci córki wymagała reakcji, której S. nie był w stanie podjąć, w konsekwencji czego doświadczał silnych przeciążeń. Śmierć siostry wywołała stany depresyjne u

powoda, przygnębienie, rezygnację, dekoncentrację, wycofanie, utrudniające pracę zawodową, zawężające aktywność życiową. Przestał interesować się otoczeniem. Siostra dawała mu wsparcie. S. S. (1) wymaga pomocy specjalisty. Powód zdradza symptomy szokowego, urazowego przeżywania śmierci siostry.

Relacje powoda S. S. (2) ze zmarłą siostrą były bardzo silne, o czym świadczy wytrwałe odwiedzanie grobu zmarłej. Jako starszy, opiekował się w młodości siostrą, „wyprawiał ją do szkoły”. Ich relację charakteryzowała miłość, przynależność i wzajemne znaczenie. To powód przekazał rodzinie informację o śmierci siostry. Zorganizował uroczystości pogrzebowe, zajął się stanem matki i małym bratem. Tryb życia i zachowanie powoda uległy diametralnej zmianie po śmierci siostry. Przyjął na siebie odpowiedzialność za rodzinę generacyjną, wprowadził się wraz z żoną na 4 miesiące do domu matki, by się nią opiekować. Bardzo przeżył śmierć siostry, a obciążenie związane z ratowaniem rodziny spowodowało rozpad jego związku małżeńskiego.

Powódka zgłosiła się do Poradni (...) w J. dzień po śmierci córki. Przeprowadzona została rozmowa z rodziną. Począwszy od dnia 12 grudnia 2012r. powódka regularnie przyjeżdża do poradni na sesje terapeutyczne wraz z synem B..

Ustalił też Sąd Okręgowy, że powód S. S. (2) poniósł koszt zakupu odzieży żałobnej w wysokości 150 zł oraz koszt kompozycji kwiatowej w cenie 200 zł.

Powódka Z. S. (2) uiściła kwotę 2300 zł za wykopanie grobu i montaż piwnicy dla zmarłej E. S. (2).

Wskazał Sąd Okręgowy, że pełnomocnik powodów w piśmie z dnia 12 czerwca 2012r. domagał się od (...) S.A zapłaty na rzecz Z. S. (1) kwoty po 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz odszkodowania, kwoty po 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia na rzecz powodów S. i S. S. (1) oraz kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia na rzecz B. S.. Nadto, domagał się zwrotu na rzecz S. S. (2) kwoty 302,90 zł tytułem wydatków na odzież żałobną. „W odpowiedzi z dnia 12 lipca 2012r” pozwany przyznał powodom świadczenia w łącznej wysokości 85 100 zł, w tym na rzecz Z. S. (1) kwotę 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 10 000 zł tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej oraz na rzecz pozostałych powodów - zadośćuczynienie w kwocie po 15 000 zł i dodatkowo na rzecz S. S. (2) kwotę 100 zł (ryczałt) z tytułu poniesionych kosztów pogrzebu - odzieży żałobnej. Pozwany „wyjaśnił”, że do wypadku doszło w trakcie nielegalnych wyścigów samochodowych, których poszkodowana była uczestnikiem. W związku z powyższym przyjęto 70% przyczynienie się poszkodowanej do powstania szkody. W konsekwencji wypłacono powodom kwotę 25 530 zł, stanowiącą 70% kwoty przyznanej. Ponadto, (...) S.A. wypłacił kwotę 60 zł tytułem zwrotu za zakup kompozycji kwiatowej (70% z wnioskowanej kwoty 200 zł).

Podał Sąd, że powódka wniosła nadto o zwrot kwoty 2 300 zł z tytułu wykopania grobu i montażu piwnicy dla zmarłej. „W odpowiedzi pozwany uznał powyższy koszt w wysokości 1150 zł”, podając, że wykonany grób jest dwuosobowy, co uzasadnia zwrot jedynie połowy kosztów jego budowy. Z uwagi na dokonane potrącenie (70%), wypłacono powódce z tego tytułu kwotę 345 zł.

Oceniając zasadność żądań powodów Sąd Okręgowy zaznaczył, że odpowiedzialność pozwanego, co do zasady nie była przez niego kwestionowana.

W zakresie zarzutu strony pozwanej w przedmiocie przyczynienia się poszkodowanej E. S. (1) do powstania szkody - zarzut ten Sąd Okręgowy ocenił jako niezasadny.

Wskazał, że z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że poszkodowana udała się na spacer, nie z zamiarem uczestniczenia w charakterze publiczności w nielegalnych wyścigach samochodowych. O przyczynieniu się poszkodowanego można mówić jedynie w sytuacji, gdy jego określone zachowanie pozostaje w normalnym związku przyczynowym ze szkodą. „Trudno uznać”, że zachowanie się samej poszkodowanej, polegające na udaniu się na spacer, w miejsce gdzie odbywały się nielegalne wyścigi samochodowe, pozostaje w normalnym związku przyczynowym ze śmiercią poszkodowanej. Z tej przyczyny brak było podstaw – w ocenie Sądu I instancji – do obniżenia świadczeń należnych powodom z tytułu zadośćuczynienia czy też odszkodowania.

Ustalając wysokość zadośćuczynienia należnego powodom na podstawie art. 446 § 4 k.c. wskazał Sąd Okręgowy, że na skutek śmierci E. S. (1) powodowie doznali olbrzymiej krzywdy.

Powódka Z. S. (1) straciła bowiem jedyną córkę, która była dla niej wielkim oparciem, na której mogła zawsze polegać. Powódka i córka przyjaźniły się. E. pomagała powódce w codziennym życiu, razem robiły zakupy, E. zajmowała się swoim młodszym bratem małoletnim B.. E. była dla powódki Z. S. (1) wsparciem i pomocą. Powódka po śmierci córki przez bardzo długi okres czasu była w traumie. Wymagała całodobowej opieki. Z ceremonii pogrzebowej została zabrana do szpitala. Zaprzestała aktywności życiowej. Nie wychodziła z domu, nie utrzymywała kontaktów z innymi osobami. Nie była w stanie sprawować prawidłowej opieki nad małoletnim B.. Nadal jest w stanie przetrwałej i nie zakończonej żałoby. Śmierć córki zaburzyła ład i jej dotychczasowy porządek życia, świata. Stała się osobą potrzebującą realnej pomocy i całodobowej opieki Intensywność negatywnych przeżyć powodowała u powódki ból i cierpienie. Pograżyła się w smutku i przygnębieniu. Pozostawała w izolacji i bezruchu. Dotychczasowe jej życie legło w gruzach. Rozpoznanie lekarskie ostrej reakcji na stres wskazuje na przeżycia emocjonalne.

Powód S. S. (1) cały czas miał nadzieję, że informacja ze szpitala będzie, że siostra żyje. Nie mógł przestać o tym myśleć, że już jej nie ma. Utrata siostry spowodowała jednocześnie utratę znanych reakcji relacyjnych z matką. E. była dla powoda S. S. (1) jedyną siostrą, niewiele młodszą. Dawała mu wsparcie w relacjach pozarodzinnych, mógł zwracać się do niej o radę, pomoc. Powód S. S. (1) jako pierwszy z rodziny przyjechał na miejsce wypadku. Był zaszokowany, przeżył traumę. Nie ulega wątpliwości, że widok reanimujących siostrę osób, musiał spowodować u powoda ból i cierpienie.

Powód S. S. (2) nadal ze zmarłą siostrą utrzymuje więzi duchowe. Często jeździ sam na cmentarz. Ta potrzeba odwiedzenia grobu wynika z okoliczności, że we wczesnej młodości między rodzeństwem wytworzyła się bardzo silna więź emocjonalna. Powód zajmował się siostrą, wyprawiał ją do szkoły. Czuł się odpowiedzialnym za siostrę. Po jej śmierci szybko podjął decyzję o ponownym wprowadzeniu się do domu rodzinnego, opiece nad matką. Jego małżeństwo nie wytrzymało próby wytworzonej śmiercią siostry powoda. To on organizował uroczystości pogrzebowe. Był bezpośrednim, bezradnym świadkiem umierania siostry. To on rozmawiał z lekarzem. Powód zamknął się sobie.

Małoletni powód B. S. w ocenie Sądu I instancji, doznał największej krzywdy w wyniku śmierci siostry. E. opiekowała się bratem, była jak jego druga mama. Razem spędzała z nim czas, odprowadzała i przeprowadzała z przedszkola, bawiła się z nim. Była za niego odpowiedzialna. Dorastając tak to ona wypełniała rolę bliskiej, obdarzającej miłością osoby która potrafiła dać wsparcie i opiekę małoletniemu powodowi. . Małoletni B. tęsknił i cierpiał po jej śmierci, E. była dla niego opiekunką, pokazującą świat. Wyrażane po śmierci siostry zachowania wskazują na olbrzymi lęk, przerażenie, strach i rozpacz. B. w nocy krzyczał i zrywał się, panicznie bał się aut. Był przygnębiony, zamknięty w sobie, nie chciał się bawić z innymi dziećmi. Brak siostry, wycofanie się matki, dezorganizacja życia domowego, spowodowały jego dezorientację, a ta nasiliła lęk i przerażenie. Rysunki, zamazane na czerwono, oddają stopień napięcia emocjonalnego chłopca oraz atmosfery krwawej wizji świata. Z dotychczasowego jego świata odeszła siostra, jego życie załamało się. Nagła, totalna zmiana pogłębiła samotność małoletniego B.. Śmierć siostry zniszczyła jego dotychczasowy pogląd na świat, zburzyła ład i porządek. Został pozbawiony pomocy młodej, cierplivej osoby, na którą mógł liczyć zawsze, która zawsze była przy nim, która nim się opiekowała, pomagała mu.

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że z tytułu zadośćuczynienia powódce Z. S. (1) należne jest świadczenie w wysokości 80 000 zł. Wobec okoliczności, że pozwany wypłacił już powódce z tego tytułu kwotę 9 000 złotych, do zasądzenia pozostała kwota 71 000 złotych.

Powodom S. S. (1) i S. S. (2) należne jest zadośćuczynienie w wysokości po 30 000 zł dla każdego z powodów. Wobec okoliczności, że pozwany wypłacił powodom z tego tytułu kwoty po 4500 zł, do zasądzenia pozostała kwota 25 500 zł - dla każdego z tych powodów.

Powodowi B. S. należne jest zadośćuczynienie wysokości 90 000 zł. Z uwagi na fakt, że pozwany wypłacił z tego tytułu małoletniemu powodowi kwotę 4500 zł, do zasądzenia pozostała kwota 85 500 zł.

Zasądając na rzecz powodów zadośćuczynienia we wskazanych powyżej wysokościach Sąd I instancji miał na względzie także fakt, że zadośćuczynienie ma spełniać funkcję kompensacyjną, ma złagodzić stan psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, ma pomóc w dostosowaniu się do zmiany w związku z zaistniałą sytuacją, winno odpowiadać doznanej krzywdzie, musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość, nie może być wartością symboliczną oraz że tak przyznane zadośćuczynienie uwzględnia rozmiar szkody niemajątkowej zarówno w aspekcie obiektywnym, jak i subiektywnym.

Według Sądu I instancji roszczenie w zakresie odsetek ustawowych od dnia 20 lipca 2012 r. znajduje oparcie w treści art. 481 § 1 i 2 kc. „Zajmując powyższe stanowisko” Sąd Okręgowy miał na uwadze to, że strona pozwana została poinformowana o zgłoszeniu szkody i roszczeniu objętym pozwem w zakresie zadośćuczynienia w dniu 15 czerwca 2012r. (data wpływu pisma do pozwanego k. 403) , gdyż pismem z dnia 12 czerwca 2012r powodowie wezwali pozwanego do zapłaty zadośćuczynienia. Strona pozwana zatem pozostaje w opóźnieniu w spełnieniu świadczenia z dniem 20 lipca 2012r, przy czym, w ocenie Sądu I instancji, nie ma żadnego znaczenia dla zasadności uwzględnienia roszczenia w przedmiocie zasądzenia odsetek ustawowych fakt, że kwota tytułem zadośćuczynienia została ustalona przez Sąd w wyniku procesu. Wyrok zasądający zadośćuczynienie ma bowiem charakter deklaracyjny, a nie konstytutywny.

W zakresie żądania odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej powódki Z. S. (1) – zdaniem Sądu Okręgowego – „powództwo jest zasadne w zakresie kwoty 3 000zł”.

Wskazał Sąd, że powódka żądała także kwoty 7 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 lipca 2012 roku jako odszkodowania na zasadzie art. 446 § 3 kc. Według Sądu nie budzi jednak wątpliwości, że śmierć córki spowodowała u powódki poczucie osamotnienia, utraty tej pomocy, wsparcia członka rodziny, od którego pomocy mogła zawsze oczekiwać i się spodziewać. „W świetle poczynionych ustaleń nie ulega bowiem wątpliwości”, że E. pomagała powódce w wychowaniu i opiece nad małoletnim B..

W ocenie Sądu kwota 5 000 złotych w pełni odpowiada odszkodowaniu przewidzianemu w art. 446 § 3 k.c. Skoro strona pozwana wypłaciła z tego tytułu kwotę 2 000 zł, do zapłaty pozostaje jeszcze kwota 3 000 złotych, którą Sąd zasądził wraz z należnymi odsetkami od dnia 20 lipca 2012 roku.

Żądanie zapłaty na rzecz powódki kwoty 1 955 zł z tytułu odszkodowania za poniesione koszty pogrzebu z ustawowymi odsetkami od dnia 25 października 2012 roku – Zdaniem Sadu Okręgowego – jest zasadne co do kwoty 805 zł z odsetkami od dnia 25 października 2012 roku. „Zajmując powyższe stanowisko” Sąd I instancji miał na uwadze, że podpiwniczony grób „jest z możliwością pochówku drugiej osoby”. Tej okoliczności powódka nie zaprzeczyła, zatem powódce należna jest połowa należności to jest kwota 1 150 zł. Cała należność z tytułu kosztów grobu wynosiła bowiem 2 300zł. Skoro strona pozwana dokonała z tego tytułu zapłaty kwoty 345 zł, zatem do zasądzenia pozostała różnica w wysokości 805 zł.

Żądanie powoda S. S. (2) tytułem zwrotu kosztów pochówku Sąd Okręgowy „uznał za usprawiedliwione” co do kwoty 210 zł z odsetkami od dnia 3 września 2012 roku. „Sąd zasądając wskazaną kwotę miał na względzie okoliczność, że powód z tytułu kosztów pochówku poniósł wydatki w wysokości 200 zł za kwiaty, 75 zł tytułem kosztów zakupu obuwia, 75 zł tytułem kosztów zakupu bluzki. Mając na względzie fakt, że pozwany przyjmuje ryczałt za odzież w kwocie 100 zł oraz zakupione kwiaty za kwotę 200 zł należało uznać że powodowi z tytułu zwrotu kosztów pochówku należna jest kwota 300 zł”. Skoro pozwany wypłacił już z tego tytułu kwotę 90 zł, do zasądzenia pozostała różnica w wysokości 210 zł..

Z powołanych przyczyn Sąd Okręgowy na podstawie art. 446 § 4 k.c., art. 446 § 1 k.c. art. 446 § 3 kc w zw. z art. 481 k.c. orzekł jak w pkt 1, 2, 3, 4 i 5 wyroku.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 kpc, a o kosztach należnych Skarbowi Państwa na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych .

Pozwany Zakład (...) zaskarżył wymieniony wyrok części, a to:

- w pkt 1 co do zasądzonej na rzecz powódki Z. S. (1) kwoty należności głównej przekraczającej 47 960 zł tj. 25 845 zł oraz co do terminu początkowego odsetek ustawowych od kwoty 73 000 zł;
- w pkt 2 co do zasądzonej na rzecz powoda S. S. (1) kwoty należności głównej przekraczającej 16 500 zł tj. 9 000 zł oraz co do terminu początkowego odsetek ustawowych od kwoty 25 500 zł;
- w pkt 3 co do zasądzonej na rzecz powoda S. S. (2) kwoty należności głównej przekraczającej 16 620 zł tj. 9 090 zł oraz co do terminu początkowego odsetek ustawowych od kwoty 25 500 zł;
- w pkt 4 co do zasądzonej na rzecz powoda B. S. kwoty należności głównej przekraczającej 30 500 zł tj. 55 000 zł oraz co do terminu początkowego odsetek ustawowych od kwoty 85 500 zł;
- w pkt 6 co do zasądzonych od pozwanego na rzecz powodów kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 9 009,77 zł
- w pkt 7 co do nakazania pobrania od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Katowicach kwoty 10 526 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od zasądzonych na rzecz powodów świadczenia oraz kwoty 811,50 zł tytułem wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa

Pozwany zarzucił naruszenie przez Sąd Okręgowy przepisów prawa materialnego tj.

- art. 446§4 kodeksu cywilnego przez rażące zawyżenie należnego dla małoletniego B. S. zadośćuczynienia i jego nieodpowiedniość w rozumieniu powołanego przepisu kodeksu cywilnego,
- art. 361§1 kodeksu cywilnego przez błędne przyjęcie, iż pomiędzy zachowaniem E. S. (1) a zaistniałą szkodą na jej osobie brak normalnego związku przyczynowego i w konsekwencji naruszenie art. 362 kodeksu cywilnego przez jego niezastosowanie,
- art. 445§1, art.481§1 i art.817§2 kodeksu cywilnego przez ustalenie, że pozwany winien świadczyć zadośćuczynienia i stosowne odszkodowanie w dniu 20 lipca 2012 r i zasądzenie ustawowych odsetek od zadośćuczynień i stosownego odszkodowania od dnia 20.07.2012 r.,
- naruszenie przez Sąd Okręgowy przepisów prawa procesowego tj.
- art. 321§1 kodeksu postępowania cywilnego poprzez zasądzenie na rzecz B. S. odsetek ustawowych od kwoty 10 000 zł zawierającej się w zasądzonej kwocie 85 500 zł od dnia 20.07.2012 r. chociaż powód żądał zadośćuczynienia co do kwoty przewyższającej 75 500 zł od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu,
- art. 100 kodeksu postępowania cywilnego przez odstąpienie od zniesienia kosztów zastępstwa procesowego w sytuacji, gdy zachodziły do tego podstawy i obciążenie pozwanego kwotą 9 009,77 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego,
- art.113 ust 1 ustawy o kosztach w sprawach cywilnych przez obciążenie pozwanego kwotą 10 526 zł i kwotą 811,50 zł bez dostatecznego uzasadnienia,
- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego w zakresie umiejscowienia powódki w chwili wypadku i jej zachowania przed wypadkiem (obserwacja nielegalnych wyścigów z niebezpiecznego miejsca).

W oparciu o tak sformułowane zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez :

- obniżenie zasądzonej w pkt 1 wyroku kwoty z 73 805 zł do kwoty 47 960 zł i zasądzenie ustawowych odsetek od kwoty 47 500 zł (w miejsce kwoty 73 000 zł) od dnia 28 stycznia 2015 r. do dnia zapłaty i od kwoty 460 zł (w miejsce kwoty 805 zł) jak w wyroku tj. od 25.10.2012 r. do dnia zapłaty oraz oddalenie powództwa Z. S. (1) w pozostałym zakresie;
- obniżenie zasądzonej w pkt 2 wyroku kwoty 25 500 zł do kwoty 16 500 zł i zasądzenie ustawowych odsetek od tej kwoty od dnia 28 stycznia 2015 r. do dnia zapłaty oraz oddalenie powództwa S. S. (1) w pozostałym zakresie;
- obniżenie zasądzonej w pkt 3 wyroku kwoty 25 710 zł do kwoty 16 620 zł i zasądzenie ustawowych odsetek od kwoty 16 500 zł (w miejsce kwoty 25 500 zł) od dnia 28 stycznia 2015 r. do dnia zapłaty i od kwoty 120 zł (w miejsce kwoty 210 zł) jak w wyroku tj. od 03.09.2012 r. oraz oddalenie powództwa S. S. (2) w pozostałym zakresie;
- obniżenie zasądzonej w pkt 4 wyroku kwoty 85 500 zł do kwoty 30 500 zł i zasądzenie ustawowych odsetek od tej kwoty od dnia 28 stycznia 2015 r. do dnia zapłaty oraz oddalenie powództwa B. S. w pozostałym zakresie;
- zniesienie kosztów zastępstwa procesowego pomiędzy stronami;
- nie obciążanie pozwanego żadną częścią opłaty sądowej od obowiązku uiszczenia której powodowie byli zwolnieni w całości.

Ponadto pozwany wniósł o zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

W pierwszej kolejności rozważyć należy zasadność, sformułowanego w apelacji, zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń Sądu I instancji z treścią zebranego w sprawie materiału albowiem tylko należyte ustalenie podstawy faktycznej warunkuje prawidłowe rozstrzygnięcie sprawy.

Oceniając trafność tego zarzutu zauważyć należy, że skarżący w istocie nie uzasadnił z jakich przyczyn – jego zdaniem – Sąd Okręgowy dokonał ustaleń sprzecznych z zebraniem materiałem. Uzasadnienie tego zarzutu ogranicza się do nader ogólnikowego stwierdzenia „w zakresie umiejscowienia powódki (w istocie pokrzywdzonej) w chwili wypadku i jej zachowania przed wypadkiem”. Z uzasadnienia apelacji zdaje się wynikać, że sprzeczności tej pozwany upatruje w tym, że Sąd I instancji przyjął, że do wypadku doszło zupełnie przypadkowo, w trakcie spaceru E. S. (1), podczas gdy – według skarżącego – z zeznań świadków wypadku wynika, że E. S. (1) i D. P. (2) stali w miejscu, w którym doszło do wypadku dłużej czas, a miejsce, w którym stała E. S. (1) ocenili jako niebezpieczne.

Rozważając zasadność tego zarzutu wskazać należy, że istotnie świadek T. D. (rozprawa w dniu 13 listopada 2013r – 15 : 30) zeznał, że miejsce, w którym stała E. S. (1) było niebezpieczne z tej przyczyny, że samochody jeździły tam szybko. Z zeznań wymienionego świadka wynika też, że E. S. (1) stała na poboczu (rozprawa w dniu 13 listopada 2013r. – 19 : 40) Podobnie zeznał św. D. P. (rozprawa w dniu 13 listopada 2013r. – 24 : 20, 25 : 27), że E. S. (1) wraz z nim stała około pół metra od krawężnika. Świadek ten zeznał też, że miejsce było niebezpieczne bo prędkość samochodów była znaczna (26 : 46), „ale stojąc na poboczu, od krawężnika dosyć kawałek, te pół metra wydawało się, że człowiek czuje się bezpiecznie i nie ma zagrożenia”.

Niewątpliwym przy tym jest, że E. S. (1) nie brała udziału w tych wyścigach. Z materiału zebranego w sprawie nie wynika też by przechodziła przez jezdnię bądź naruszyła jakiegokolwiek reguły zachowania pieszego na drodze publicznej. Miejsce, w którym doszło do zdarzenia jest bowiem drogą publiczną.

Podkreślenia przy tym wymaga, że nie jest istotnym czy wychodząc z domu na spacer z D. P. E. S. (1) miała zamiar oglądania wyścigów samochodowych w tym miejscu, czy też zamiar ten powstał dopiero w czasie spaceru. Okoliczność ta nie może bowiem przemawiać za przyjęciem jej przyczynienia do zdarzenia. Z materiału sprawy nie wynika też by – w czasie tych nielegalnie organizowanych wyścigów – dochodziło wcześniej do jakichkolwiek niebezpiecznych

zdarzeń. Wypadek ten był zatem odosobniony. Podkreślić przy tym należy, że zaistnienia takiego zdarzenia nie można też wykluczyć w jakimkolwiek innym miejscu. Jak bowiem powszechnie wiadomo do podobnych wypadków dochodzi także w innych miejscach, na innych drogach, również i z takich przyczyn, że kierujący samochodami poruszając się z nadmierną prędkością nie panując nad nimi powodują kolizje czy też potrącenia pieszych w tym ze skutkiem śmiertelnym.

Gdyby zatem przyjąć, że pomiędzy korzystaniem przez pieszego z drogi (chodnika, pobocza) a jego potrąceniem przez samochód jadący z nadmierną prędkością istnieje adekwatny związek przyczynowy, to w istocie wszystkim pieszym, którzy doznali szkody wskutek potrącenia przez kierujących samochodami na drogach publicznych, można byłoby postawić zarzut przyczynienia, co oczywiście jest nieuprawnione. O przyczynieniu pieszego do wypadku można bowiem mówić tylko wtedy gdy narusza on obowiązujące zasady korzystania z dróg publicznych. Takiego zarzutu E. S. (1) postawić nie można.

Tym samym należy wykluczyć jej przyczynienie się do zdarzenia, a w konsekwencji brak podstaw do obniżenia zasądzonych na rzecz powodów kwot.

Zawarty w apelacji zarzut sprzeczności ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału jak i zarzuty naruszenia art. 361 § 1 kc oraz 362 kc są więc nieuzasadnione.

Nie jest także uzasadniony zarzut dotyczący rażąco nadmiernego zadośćuczynienia zasądzonego na rzecz powoda B. S..

Trafnie ustalił Sąd Okręgowy, w tym także w oparciu o opinię biegłej psycholog E. O. (k. 568 – 586), że po śmierci E. S. (1) życie małoletniego B. uległo nagłej, całkowitej dezorganizacji (k. 577 – 581), a to ze względu na nader silną więź małoletniego z siostrą oraz jej ogromnie ważną rolę w życiu małoletniego.

Pozwany w apelacji powołuje się także na tę opinię, ale traktuje ją w sposób wybiórczy, wskazując tylko na ten fragment opinii, z którego wynika, że dziecko związane jest z mamą oraz, że ona a nie bracia wypełnia pole psychiczne, w relacji tej dziecko jest bezpieczne i syte pokarmu. Zauważyć jednak należy, że w tej samej opinii biegła wskazuje na to, że w obrazie rodziny małoletniego aktywna jest cały czas postać siostry, która odgrywała znaczącą rolę w życiu małoletniego B..

Za zupełnie dowolne, bo nie wynikające z treści opinii, należy uznać wywody interwenienta ubocznego, zawarte w jego piśmie procesowym z 13 maja 2014 roku (uwaga – w piśmie data 13 maja 2013 roku) zawartym na kartach 607 – 610 akt, na które to wywody powołuje się skarżący w apelacji. W szczególności podkreślenia wymaga, że wnioski, które wysuwa w tym piśmie pełnomocnik interwenienta, a w ślad za nim strona pozwana, są zupełnie bezpodstawne. Z opinii wynika bowiem, że to właśnie śmierć siostry, z którą małoletniego B. S. łączyły bardzo silne więzy, była dlań ogromnie traumatycznym doświadczeniem.

Analiza całej opinii, w tym przede wszystkim tego jej fragmentu, w którym biegła ocenia stopień pokrzywdzenia małoletniego wskutek śmierci siostry, wyraźnie wskazuje, że stopień przeżyć małoletniego B. S. po śmierci siostry był zdecydowanie największy. Aprobować zatem należy stanowisko Sądu I instancji, że zadośćuczynienie należne temu powodowi powinno być najwyższe.

Określając wysokość tego zadośćuczynienia Sąd Okręgowy uwzględnił wszystkie istotne okoliczności mające wpływ na ocenę wysokości zadośćuczynienia. Nie ma zatem podstaw do przyjęcia by było ono nadmiernie wygórowane. Z tej też przyczyny zawarty w apelacji zarzut naruszenia art. 446 § 4 kc okazał się bezzasadny.

Trafnie jednak zarzuca skarżący, że Sąd Okręgowy naruszył art. 321 § 1 kpc. Uszło bowiem uwagi tego Sądu, że powód B. S. domagał się zasądzenia kwoty 95.000 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 75.000 zł od 20 lipca 2012 roku, a od kwoty 20.000 zł z ustawowymi odsetkami od doręczenia pozwu.

Sąd I instancji zasądził od pozwanego na rzecz powoda B. S. kwotę 85.000 zł, w związku z czym odsetki ustawowe od kwoty 75.000 zł powinien zasądzić zgodnie z żądaniem od 20 lipca 2012 roku, a od kwoty 10.000 zł od doręczenia odpisu pozwu, co nastąpiło w dniu 20 maja 2013 roku (k. 412).

Z tej też przyczyny Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok w tym zakresie i orzekł jak w pkt 1 sentencji.

W pozostałej części apelacja pozwanego okazała się nieuzasadniona, z przyczyn wymienionych wyżej, jak również i z tej przyczyny, że nieuzasadniony okazał się także zarzut naruszenia art. 445 § 1 kpc, art. 481 § 1 kc i art. 817 § 1 kc.

Prawidłowo bowiem przyjął Sąd I instancji, że pozwany opóźnił się ze spełnieniem świadczeń należnych powodom od 20 lipca 2012 roku.

W tym zakresie podkreślenia wymaga, że ocena rozmiaru szkody, a w konsekwencji wysokości żadanego odszkodowania i zadośćuczynienia podlega weryfikacji sądowej ale niedopuszczalne jest przyjęcie, że poszkodowany ma czekać z otrzymaniem świadczenia z tytułu odsetek do chwili ustalenia wysokości szkody w konkretnym przypadku. Orzeczenie sądowe w postępowaniu o naprawienie szkody (krzywdy) nie ma charakteru konstytutywnego, nie jest więc źródłem zobowiązania sprawcy szkody względem poszkodowanego do zapłaty odszkodowania czy zadośćuczynienia. Rzeczywistym źródłem takiego zobowiązania jest czyn niedozwolony.

Zasadą jest więc, że świadczenie z tego tytułu staje się wymagalne po wezwaniu zobowiązanego przez poszkodowanego do spełnienia świadczenia (art. 455§1 k.c.). Od tej chwili powstaje też obowiązek zapłaty odsetek za opóźnienie (art. 481§1 k.c.). Zasada ta doznaje wyjątków, które wynikają np. z art. 14 ust. 1 i 2 czy art. 125 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

(por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2010r. z uzasadnieniem, II CSK 434/09, LEX nr 602683; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2009r., V CSK 370/08, LEX nr 584212; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2005r. z uzasadnieniem, I CK 7/05, LEX nr 153254; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007r., I CSK 433/06, LEX nr 274209; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2012r., V CSK 57/11, LEX nr 1147804).

Zgodnie zatem z art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U.2013.392 j.t.) zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. Jedynie w sytuacji, gdy wyjaśnienie w tym terminie okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o szkodzie, chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego. Taka sytuacja nie wystąpiła w niniejszej sprawie, a zatem trafnie przyjął Sąd I instancji, że pozwany opóźnił się ze spełnieniem świadczenia od 20 lipca 2012 roku.

Trafnie też Sąd Okręgowy orzekł o kosztach procesu za pierwszą instancję, przyjmując, że istnieją podstawy do stosunkowego rozdzielenia tych kosztów.

Z powołanych przyczyn orzeczono jak w sentencji. Tytułem kosztów postępowania apelacyjnego zasądzono na rzecz powodów jedną sumę, bowiem w odpowiedzi na apelację powodowie zgłosili żądanie zasądzenia tych kosztów na ich rzecz, a nie na rzecz każdego z powodów z osobna. Podstawę zasądzenia tych kosztów na rzecz: Z. S. (1), S. S. (1) i S. S. (2) stanowi art. 98 §1 i 3 kpc a powoda B. S. – art. 100 zd. 2 kpc.

SSO del. Ewa Solecka	SSA Zofia Kawińska-Szwed	SSA Mieczysław Brzduk
----------------------	--------------------------	-----------------------